

TERJE ØSTIGÅRD er ny skribent i BA. Han vil bidra med innlegg om blant annet arkeologi og tar i dag for seg et vikingskip på Vestlandet som er ukjent for de fleste.

Norges største vikingskip?

I SKYGGEN AV de verdenskjente vikingskipene Oseberg og Gokstad ligger restene etter kanskje Norges største vikingskip bevart på Bergen Museum. Dette var en av vikingtidens mest spektakulære begravelser som hadde stor politisk betydning i rikssamlingsstriden. I motsetning til Oseberg- og Gokstadskipene var den avdøde høvdingen eller småkongen på Myklebostad i Nordfjord kremert og skipet hans brent.

Gokstadskipet er 24 meter langt og Osebergskipet er 21,5 meter. Hvor stort Myklebostadskipet har vært, er usikkert siden skipet er brent, men antall skjold fra besetningen som er lagt ned i graven, gir en indikasjon. Gokstadskipet har 16 årehull på hver side og skipet har hatt 32 årer. Det har vært to mann på hver åre og besetningen har vært på 64 mann pluss styrmann og eventuelt andre, og alle har hatt skjold. I Myklebostadgraven ble det funnet rester av 44 skjold, men bare halvparten av haugen ble gravd ut. Det reelle antallet kan derfor være langt større, og i så fall kan skipet ha vært lengre enn Oseberg og Gokstad.

GRAVURNEN som de brente beinene lå i, er et av Norges mest spesielle funn. Det har vært fremsatt ulike hypoteser om hva slags kar dette opprinnelig har vært. En tolkning er at det har vært et fat til liturgisk håndvask og seremonier i forbindelse med den katolske messen i Irland, og karet er mest sannsynlig lagd i Irland eller i irske klostre og verksteder i England. Det kan også ha symbolske paralleller til enda eldre førkristne og keltiske tradisjoner. Blant kelterne på De britiske øyene hadde kjeler en parallell til

GRAVHAUGEN: Her ble skipet funnet.

FOTO: RAGNAR BØRSHEIM.

URNEN: Med Myklebostadhøvdingens brente bein.

FOTO: BERGEN MUSEUM

bruk av hodeskaller til rituelle formål. Myklebostadhøvdingen var 30-35 år gammel da han døde. I skulderen var det kutt som kan indikere hoggskader og at han døde i kamp. Snorre skriver i kongesagaene om kongene Audbjørn og Vemund i Sogn og Fjordane som gjorde kraftig motstand mot Harald Hårfagres rikssamling. Hvorvidt det er en av disse kongene eller en annen høvding er vanskelig å slå fast, men Myklebostadhøvdingen og det politiske maktsenteret på Eid i Nordfjord var delaktig i kampen mot rikssamlingen og kristendommen. Og tapte.

DET ER I DENNE sammenhengen begravelsen har vært en maktpolitisk demonstrasjon. Brenningen av skipet må

også ses i lys av kristningsprosessen i landet. Kremasjon var en utpreget hedensk tradisjon og forbudt i kristendommen. Begravelsesritualet vitner om et bevisst uttrykk for å gjenskape en tidligere tradisjon i en konfliktfylt brytningstid hvor landet ble både samlet og kristnet. Hele ritualet er overdimensjonert og en kollektiv arena for politisk og religiøst samhold. Det var en av de mest spektakulære kremasjonene som noen gang har funnet sted i Norge.

Selv om kremasjon var vanlig i vikingtiden, så vitner størrelsen på skipet og omfanget av ritualene om en enorm mobilisering for å manifestere et bestemt politisk og religiøst budskap. Myklebostadbegravelsen skulle bevisst skille seg fra andre elitebegravelser som Oseberg og Gokstad, som var ubrente. Hvis urnen opprinnelig var et kristent fat, så vil bruken av fatet som urne forsterke det hedenske i kremasjonsritualet. Hele kremasjonsritualet var del av den gamle Odin-kulten som måtte gi tapt for kristendommen.

DET BRENTE vikingskipet på Myklebostad gir et unikt inntak til å forstå den religiøse og politiske brytningstiden som vikingtiden var. Det var den tradisjonen Myklebostadhøvdingen representerte politisk og religiøst som Harald Hårfagre og kristendommen knuste. Gravfeltet på Myklebostad besto i alle fall av fem store gravhauger med flere skips- og båtbegravelser.

Kremeringen av Myklebostadhøvdingen var den siste store begravelsen på Myklebostad. Denne mange hundre år gamle tradisjonen møtte sitt endelikt og ble brent på skipet. Landet ble samlet og kristnet, men Myklebostadhøvdingen seilte inn i dødsriket med en kremasjon verdig en konge.

Fakta

MYKLEBOSTADSKIPET

- Brent vikingskip på Myklebostad i Eid, Nordfjord.
- Skipet lå i en haug med diameter på 31 meter og 4 meter høy.
- Gravd ut i 1874 av Anders Lorange.
- Datert til slutten av 800-tallet eller tidlig 900-tallet.
- Firmaet Arkikon lager nå dokumentarfilm om skipet.

post.doc v/Unifob Global, Universitetet i Bergen

SKIPET: Slik kan det ha sett ut. Det kan ha vært lengre enn Oseberg og Gokstad.

ILLUSTRASJON: ARKIKON

Tre milliarder, 10 000 hjelpepleiere

REGNESTYKKET til Oddny Miljeiteig er interessant, Eivind Reitens lønn får gjennomgå. Oddny sammenligner og sidestiller mens millionene hagler i den ene og den andre retningen. Hjelpepleiere, bygningsarbeidere og kommunebudsjettene blir sammenlignet med Reitens lønn.

Men hva med de offentlige tjenester, politikere, byråkrater og administrasjon i kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn?

” Det er betydelige gevinster å hente gjennom omstilling og modernisering.

Tviler på at det er like strømlinjeformet og effektivt? Har du hørt om politikere som får møtgodtgjørelse selv om de ikke deltar på møtene de er innkalt til?

Hva med den nylig frigjorte og flengende rapporten fra Riksrevisjonen? Rapporten hudfletter den manglende måloppnåelsen innen psykisk helsevern for voksne over 18 år. Pytt, det var bare 24 milliarder kroner som ble avsatt til en såkalt Opptappingsplan i perioden 1999-2008. Riksrevisjonens dirigent Jørgen Kosmo kaller opptappingsplanen for en nestenkatastrofe, hvem er de ansvarlige for denne fadesen?

EN TING ER sikkert, Eivind Reiten er ikke medskyldig. TV-aksjonen 1992 for Rådet for psykisk helse samlet inn et beløp på 90 millioner kroner. I 2004 ble det innsamlet 140 millioner kroner i forbindelse med TV-aksjon for Kirkens bymisjon og Rådet for psykisk helse. Norge forbrakte i 2007 14,7 milliarder kroner på psykisk helsevern og cirka 5,8 milliarder kroner på psykisk helsearbeid i kommunene.

Det er en bred enighet om at kvaliteten på data ikke holder mål, og departementet har flere ganger pekt på at helsestatistikken har store mangler, blant annet at data som blir rapportert til pasientregisteret har klare kvalitetsbrister. For enkelte datasett er kvalitetsmanglene så store at de ikke engang blir offentliggjort. Helse- og omsorgsdepartementet innrømmer nå at det er betydelige gevinster å hente gjennom omstilling og modernisering.

Den økonomiske rammen i helse- og omsorgssektoren er på spesialtjenesten på 90 milliarder kroner, allikevel er det marginale fremskritt å spore. Helse- og omsorgsdepartementet har et stort forklaringsproblem når det har vært en økning på 30 milliarder kroner de siste fem årene uten store positive utslag for pasientene. Styve Gard og Garnes ungdomssenter fikk jo ikke fortsette, eller?

NORGE HAR 430 kommuner, 19 fylkeskommuner og fylkesmenn, det blir noen milliarder i lønninger, det og. En ordfører for en kommune med et innbyggertall på cirka 80 000 har vel cirka 800 000 kroner i lønn?

Det blir vel noen kroner å spare på å slanke kommunene til det halve, der fylkeskommunene fjernes og der fylkesmannens oppgaver reduseres? Det blir vel noen hjelpepleiere av det og, Oddny?

● **Rune Birger Nilsen,** Mathopen